

Sbory měšťanské (národní gardy) jsou zbytky staroněmecké obrany měst, jež tvořeny byly z ozbrojených měšťanů k udržování vnitřního pořádku a které zvláště službu konaly v případech války, jakmile řadového vojska bylo užito proti nepříteli. Cís. pat. ze dne 22. srpna 1851 č. 191 ř. z. byla instituce národní gardy zrušena a reorganisace sborů měšťanských a střeleckých nařízena. Tento patent byl tím motivován, že ozbrojené sbory měšťanské pod různými jmény existující vzhledem ke zkušenostem nabytým ohledně jich zřízení a působnosti zapotřebí mají důkladného zákonného upravení, poněvadž zejména za posledních nepokojů v r. 1848 neosvědčil se ústav národní gardy přes mnohé výtečné služby, které na několika místech konal k udržení pořádku, jako ústav, jenž by svým účelem a vnitřní organizací utvrdil poměry veřejné; cit. cí. pat. uznává však i zásluhy, jichž si zjednaly sbory měšťanské a střelecké na různých místech se zvláštním svolením zřízené, v dobách velkých tísní o dynastii a stát.

Základní rysy, o které se tato reorganisace opírá, jsou: Ozbrojené sbory pod jménem národní gardy utvořené nechť zastaví tam, kde ještě pozůstávají, svou činnost. Všechny osoby sborům těmto přináležející sprostují se služby (povinnosti branné) ve zbraní a důstojnosti snad jimi zastávané. Správní rady k řízení sborů ustanovené budtež ihned zrušeny a spisy u nich se nalézající úřadům politickým odevzdány. Erární zbraně, v jichž držení byly sbory jakož i jednotlivé osoby ke sborům přináležející, odevzdány budtež do zbrojnic, jež úřadové k tomu cíli označí. Totéž platí o zbraních na vlastní útraty zjednaných, pokud spadají do kategorie zbraní vojenských; úřady jsou však poukázány vyplatiti za tyto zbraně příslušným vlastníkům (obcím, jednotlivcům) hodnotu vyšetřenou cestou správní dle upotřebitelnosti zbraní těch. V místech, kde pozůstávají na základě zvláštních povolení neb stanov sbory měšťanské neb střelecké, mohou sbory ty s výhradou příslušné revise stanov i na dále pozůstávati. § 7 zák. o domobraně z 6. června 1886 č. 90 ř. z. ustanovuje, že měšťanské milice a sbory střelecké s císařským schválením již v míru organisované mohou v domobraně podržeti svůj statutární kroj a výzbroj jakož i organizaci s výhradou cí. potvrzení velitelů a důstojníků, a prováděcí předpis z 20. prosince 1889 č. 193 ř. z. obsahuje ještě řadu dalších ustanovení ohledně žádostí o přetvoření a znovutvoření takových občanských milic a sborů střeleckých jakož i ohledně návrhů stanov.

Sbratření dědické (Spolčení dětí, unio prolium) je smlouva mezi manžely uzavřená, kterou se dědictvím poskytují dětem z různých manželství pocházejícím stejná práva majetková. Smlouva taková je dle práva rakouského právně neúčinnou (§ 1259 o. o. z.). Pruský Landrecht připouští smlouvu tuto a požaduje jen, by bylo dětem zůstaveno precipuum ze jmění z prvního manželství pocházejícího. Tato smlouva má kořeny své v německém právu obyčejovém; josefinský zákonník prohlásil ji však nepřipustnou, poněvadž bylo jí často zneužíváno, pátrání po majetku bylo stíženo a práva dědiců tím poškozována (viz Zeilerův komentář sv. 3 str. 646). K otázce, je-li dovoleno spolčení dětí, když byly příslušným dětem vyměřeny dle zákona jich podíly povinné, nutno přisvědčiti, ježto § 159 o. o. z. má na mysli jen případ, když dostati se má všem dětem z různých manželství bez ohledu na jich díl povinný stejně velikého podílu dědického, což však odporuje předpisům rak. práva o dílu povinném

a mohlo by mít v zápětí jeho porušení. Prikáže-li se však jednotlivým dětem zákonný díl povinný, mají rodiče právo ostatním jměním svým dle svého uvážení naložiti a je všem svým dětem rovným dílem zůstaviti.

Scelování pozemků viz Komasa ce.

Sčítání lidu.

I. Účel a význam.

Sčítání lidu tvoří především důležitý základ statistiky, neboť jím mají býti statistická data v různých oborech shromážděna a dle určitého systému sestavena. Sčítání lidu jest dále pro státní správu přímo příkazem nutnosti. Sčítáním lidu má býti zjištěno větší nebo menší rozmnožení obyvatelstva, větší nebo menší počet úmrtí a sňatků, zkrátka pohyb populace ve státě jako celku i v jednotlivých jeho částech. Duševní život vyžaduje zjištění procentualního dílu obyvatelstva, které bere podílu na vyučování a národním vzdělání, na vyšších vědeckých studiích a na veřejných ústavech vyučovacích a vzdělávacích. Sčítání lidu slouží dále též v ohledu politickém ku zjištění voličů a úpravě voleb do různých sborů zastupitelských, k účelům vojenským a finančním, jakož i celé řadě jiných účelů veřejných.

II. Dějinný vývoj.

Sčítání lidu vyskytuje se již v dobách nejstarších. Již u Židů bylo za různými účely konáno sčítání lidu, a IV. kniha Mojžíšova se přímo označuje jako »Numeri« a poukazuje k tomu, že v první řadě tomuto účelu jest věnována. V Římě byl již od dob Servia Tullia konán každých 5 let census k účelům vojenským a berním a byli k tomu cíli zvláštní úřadové zřízení (censoři).

V Německu bylo v různých městech sčítání lidu od 15. století již častěji předsevzato, tak na př. v Norimberku v r. 1449, v Štrassburku v r. 1473. Vývoj branného systému, organizace bernictví a konsolidace státního ústrojí v jednotlivých zemích nutně vyžadovaly častějšího sčítání lidu. K tomu družilo se působení církve, jejíž t. zv. tabelky duší tvořily z počátku základ pro sčítání lidu.

V rakouských zemích dědičných bylo v r. 1754 předsevzato za spolupůsobení duchovních správců a politických vrchností první řádné sčítání lidu, známé pod názvem »konsignace duší«. Již koncem 18. stol. bylo sčítání lidu systematicky spořádáno; sčítání lidu upravené v duchu nyní uznaných zásad počíná však teprve v 19. století. Za vzor tu sloužily Spojené státy Severoamerické, v jejichž ústavě ze dne 17. září 1787 jest obsaženo ustanovení, že se má census odbyvati každých 10 let počínajíc rokem 1790. Avšak i výsledky sčítání lidu v první polovici 19. stol. provedených byly ještě nedostatečné a neodpovídaly nikterak zásadám statistiky. Znenáhla však nahromadilo se dostatek bohaté látky a zkušeností, na jichž základě konečně bylo možno přistoupiti k přiměřenější úpravě tohoto důležitého institutu.

Především, pokud jde o otázku, jaký materiál se má sčítáním lidu opatřiti, hájila statistika zásadu, že zbytečné okolnosti mají býti pominuty, aby sčítání lidu se nestalo břemenem pro obyvatelstvo, a že se nemá tudíž vztahovati na otázky, jichž zodpovědění by mohlo jednotlivce v jich soukromých poměrech poškoditi nebo jich cti na újmu býti, jako na př. otázky týkající se nemanželských porodů, konkubinátů, bezúhonnosti života atd.; rovněž se objevila dále nutnost míti náležitý zřetel na rozdíl mezi